

Co, 1921.) ni južna, ni zapadna, ni sjeverna Evropa. Ali nije ni Tokerstan, već prije sjeverni kraj Crnoga mora. Protiv ove posljednje teze iznosi naš mladi pregalac etnološke kulturno-historičke škole Dr. A. Gahs jake originalne etnološke argumente (Antropos B. XVI.—XVII. 1921.—1922. S. 545 sq.), kojima dokazuje, da Indo-Evropljani potječu iz zapadne Azije na sjeveru Turkeстана. Po dr. A. Gahsu čini se, da Indo-Evropljani imaju zajednički korijen sa uralo-altajskim narodima, s kojima da čine nomadski kulturni okrug, koji pitomi i goji domaće životinje. Svoju tezu obrazlaže Dr. A. Gahs svim elementima ovoga kulturnoga okruga, među ostalim i time, što im je religija priznavanje Najvišega Bića sa transcendentnim i moralnim atributima. To se Najviše Biće očituje u materijalnom nebu i zvjezdu: svijetlo nebo, zvjezdano nebo, kišno nebo i nebo što grmi; možda u mjesecu, a sigurno u suncu, koje je nebesko oko. Indogermani časte i pokojne djedove i vatru ognjišta. Mitologiju lunarnu i kult Zemlje, kao i agrikulturu, primili su Indo-Evropljani kasnije. čini se, od Jeniseja.

Na široko i svestrano pribrani i ispitani etnološki materijal, što ga iznosi Dr. A. Gahs, uvjerava i laika, to više što svoje istraživanje podupire i gradom, što je navodi sam Carnov.

Dr. Fran Barac.

Iz crkvene povijesti.

1. Kršćansko haritativno djelovanje u staro doba.

Haritativno je djelovanje odlično kršćansko djelovanje. Kršćanstvo naime djeluje haritativno i intenzivno i ekstenzivno tamo od prve svoje pojave pa sve do danas. Crkvena bi povijest mogla o tome na dugo i na široko pripovijedati. Već samo Hristovo djelovanje ne bijaše drugo, do odlično haritativno djelovanje. Hrist nije samo propovijedao milosrđe, nego ga i činio. A činio ga je, kad je gladne nahranjivao, bolesne ozdravljao, mrtve uskrisivao i t. d. U Hrista su se ugledali ponajprije apostoli, a za ovim su se povel ostali vjernici. Odatle u praskršćanskoj jeruzalemskoj crkvi vladale idealne komunizam. Nešto je slično barem u vrijeme velikih progonstava moralo biti i u ostalom pa i kasnijem kršćanstvu. Drukčije se ne može razumjeti, kada temperamentni Tertulijan u isti mah s jedne strane naglasuje, kako su kršćani u njegovo doba sabirali među sobom milostinju za uboge, a s druge opet strane, kako im je osim žena sve zajedničko: »omnia indiscreta sunt apud nos praeter uxores (Tertullianus, Apologeticus, XXXIX., 7.—8. i 14.)«. A iz Pavlovihi poslanica saznajemo i to, kako su se prve kršćanske općine i međusobno potpomagale. Usto su stare agape, kao i dakonati bile odlično haritativne ustanove. A sveti je Jakov energično naglasio, kako vjera bez dobrihi djela ništa ne koristi. Oko polovice III. vijeka rimska crkva uzdržava 1500 ubogara

(Eusebius, VI., 43., 12.). A što se činilo u Rimu, to se bez sumnje više manje činilo i po drugim mjestima. Najviše se kršćansko haritativno djelovanje razvilo poslije Milanskoga Ukaza, kada se Crkva odlučila na podizanje posebnih zavoda, u kojima bi se njegovale sve one vrste bijednika, za koje se i prije starala. I tako su već u drugome razdoblju kršćanske prošlosti nastale, ne samo po gradovima, nego i po većim selima: za bolesnike i bolesnice kršćanske bolnice *νοσοκομειον*, nosocomium), za starce i starice starčišta (*γεροντοκομειον*, gerontocomium), za siročad sirotišta (*ορφανοτροφειον*, orphanotrophium), za putnike i putnice gostinjeci (*ξενοδοχια*, hospitium), a za siromahe i siromašice uopće ubožnice (*πτοχοτροφειον*, ptochotrophium). Najveličanstveniji je takov zavod postojao neposredno uz Kezareju u Kapadokiji, a bio je za sve moguće bijednike pa i za iste — gubavce. Ovaj je zavod Gregoriju Nazijanskomu izgledao »novim gradom«, a kako ga je podigao Bazilije veliki, to se i prozvaao Basilijs. Bijednici su se i sada pomagali dijelom darovima, što su ih vjernici za liturgija prikazivali, dijelom dobrovoljnim doprinosima, što su se u tu svrhu sabirali, a dijelom agapama, dok se ove nijesu poradi nekih zloporaba dokinule. A kada se Crkva domogla stalnih posjeda, onda se jedan dio prihoda okretao za bijednike, pa se radi toga crkvena imanja i prozvala »patrimonium pauperum«. Poimenice je poznato, kako su rimski bijednici dobivali četvrtinu crkvenih prihoda. U Galiji pak i u Španiji, gdje su se crkveni prihodi dijelili jedino između biskupa i ostaloga klera, sabori naglasuju, kako su biskupi dužni da po mogućnosti i bijednike pomažu (Hefele, Conciliengeschichte, II., 664.; III., str. 39. i 50.), dok tourski (Tours) sabor god. 567. zahtijeva, da svaka općina hrani svoje siromahe (Ondje, III., str. 23.). Usto su siromasi nailazili na izdašnu potporu u samostanima. Međutim su bijednici stajali i pod posebnim crkvenim pokroviteljstvom. Radi toga je Crkva odbijala darove, što su ih prikazivali tlačitelji siromaha, dok se tourski sabor g. 567. zagrozi tlačiteljima i izopćenjem (Ondje, II., str. 76.; III., str. 27.). I, što je još više, takozvani IV. kartaški sabor zahtijeva, da se u Crkvi, ne samo starci, nego i siromasi više poštivaju negoli druge osobe (Ondje, II., str. 75.). Poganima su neko vrijeme kršćanska haritativna djelovanja izgledala smiješna, ali već se Julijan Odmetnik sablažnjivao, kad je promatrao, kako jedini pogani trpe, dok nijedan Židov ne prosjači, a kršćani potpomažu, ne samo svoje, nego i poganske bijednike. Stoga je i sâm počeo da podiže, kao sirotišta, tako gostinjece, u kojim bi se negovali svi siromasi bez obzira na njihovo vjersko osvjedočenje. Što više, u Galatiji bijaše zapovjedio vladi, da svake godine među siromahe dijeli po 30.000 mjerova pšenice i po 60.000 oka vina (Sozomenus, V: 16). Ali Julijan je bio u svemu nesrećne ruke, pa i u tome.¹

Dr. Jelenić.

¹ Iz rukopisa: Povijest Hristove Crkve, sv. II.